

V. CENY

A. Spotřebitelské ceny¹⁷

Průměrná roční míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen v roce 2004 proti roku 2003 činila 2,8 %, což bylo o 2,7 procentního bodu více než v roce 2003, kdy byla inflace téměř nulová. V roce 2004 se zrychlil růst jak tržních cen (z nulového růstu v roce 2003 na 2,0 % v roce 2004), tak i regulovaných cen (z 0,6 % v roce 2003 na 5,7 % v roce 2004).

Vývoj administrativně ovlivňovaných cen v roce 2004 ovlivnilo zejména zvýšení DPH u veřejných telekomunikačních služeb a zvýšení spotřebních daní pohonných hmot, lihovin, tabákových výrobků od ledna a oboustranné změny DPH u služeb a zboží od května 2004. S účinností od 1. května 2004 došlo ke zvýšení DPH z 5 % na 19 % u řady služeb a naopak ke snížení sazby z 22 % na 19 % u většiny nepotravinářského zboží a veřejných telekomunikačních služeb. Změna DPH směrem nahoru se projevila zvýšením cen zejména stravovacích a osobních služeb. Snížení DPH se promítlo především u cen elektřiny, zemního plynu a veřejných telekomunikačních služeb. Na růst tržních cen působilo hlavně zvýšení cen potravin a nealkoholických nápojů, pohonných hmot, finančních služeb, pojištění. Podíl změn administrativních cen na celkovém přírůstku hladiny spotřebitelských cen byl 1,3 procentního bodu, z toho vliv vyšších spotřebních daní byl 0,3 procentního bodu a vliv změn DPH 0,5 procentního bodu. Vliv tržních cen se rovnal 1,5 procentního bodu.

Průměrný meziměsíční přírůstek celkové hladiny spotřebitelských cen v roce 2004 byl 0,2 %, zatímco v roce 2003 byl 0,1 %.

Vývoj indexů spotřebitelských cen v roce 2004

v %

Oddíl	Stálé váhy 1999 v %	1.čtvrtletí	2.čtvrtletí	3.čtvrtletí	4. čtvrtletí	Rok
		stejně období předchozího roku = 100				
Ú H R N	100,00	102,3	102,6	103,2	103,1	102,8
Potraviny a nealkoholické nápoje	19,76	104,3	103,7	104,4	101,2	103,4
Alkoholické nápoje, tabák	7,92	100,9	102,8	104,2	103,8	102,9
Odívání a obuv	5,69	95,3	95,6	95,9	96,9	96,0
Bydlení, voda, energie, paliva	23,64	104,2	102,6	102,7	104,4	103,5
Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	6,79	97,9	98,1	98,1	98,1	98,1
Zdraví	1,44	102,4	103,1	103,2	103,6	103,1
Doprava	10,14	100,9	102,8	103,0	102,3	102,2
Pošty a telekomunikace	2,25	113,7	112,9	112,0	112,9	112,9
Rekreace a kultura	9,55	99,1	100,6	102,4	101,8	101,0
Vzdělávání	0,45	100,9	101,1	102,8	105,4	102,6
Stravování a ubytování	7,42	102,5	105,6	107,3	108,0	105,9
Ostatní zboží a služby	4,95	103,3	104,4	104,9	104,3	104,2

V roce 2004 ve srovnání s rokem 2003 vzrostla hladina spotřebitelských cen v úhrnu o 2,8 %, v tom ceny zboží úhrnem vzrostly o 1,3 % a ceny služeb o 5,3 %.

Zvyšování cenové hladiny v 1. až 3. čtvrtletí 2004 ovlivnil zejména růst cen v oddílech bydlení, potraviny a nealkoholické nápoje, stravování a ubytování, pošty a telekomunikace.

Ceny **bydlení** zaznamenaly růst zejména v 1. a 4. čtvrtletí v důsledku zvýšení regulovaných cen zemního plynu a elektřiny od ledna a zemního plynu od října 2004. Ve 2. a 3. čtvrtletí se jejich růst zpomalil vlivem poklesu DPH u obou položek a u plynu i poklesem jeho ceny od dubna. V průměru za rok 2004 vzrostly ceny zemního plynu o 1,0 % (z toho v 1. a 4. čtvrtletí vzrostly o 7,9 % a 7,7 %, zatímco ve 2. a 3. čtvrtletí byly o 5,1 % o 5,8 % nižší) a ceny elektřiny se zvýšily o 2,0 %. Na růst cenové hladiny bydlení v roce 2004 působil hlavně růst úhrad za užívání družstevních bytů (o 5,2 %), vodného (o 5,0 %), stočného (o 5,8 %), cen za odvoz odpadků (o 6,5 %).

Růst cen **potravin a nealkoholických nápojů** se projevil zejména v 1. čtvrtletí a 3. čtvrtletí 2004. Výrazné zpomalení cenového růstu ve 4. čtvrtletí bylo důsledkem zejména snížení meziročního růstu pekárenských výrobků a obilovin (v listopadu 2003 došlo k výraznému zdražení cen pekárenských výrobků a obilovin, které ovlivňovalo výši cenové hladiny potravin do října 2004). Zmírnění cenového růstu zaznamenaly ve 4. čtvrtletí i další druhy potravin. Přes toto zpomalení vzrostly v průměru za rok 2004 ceny pekárenských výrobků a obilovin o 10,6 %, masa o 2,8 %, mléka, sýrů, vajec v průměru o 3,9 %, olejů a tuků o 4,1 %, cukru o 23 %. Ceny brambor klesly meziročně o 0,8 % (z toho v 1. čtvrtletí byly vyšší o 69,3 % a ve 4. čtvrtletí byly naopak nižší o 50,5 %). Nižší než v roce 2003 byly zejména ceny čerstvé zeleniny (o 7,7 %).

¹⁷ Poznámka: Indexy spotřebitelských cen jsou počítány na stálých vahách vycházejících ze struktury výdajů domácností v roce 1999. Platí poslední platná klasifikace konečné spotřeby domácností CZ – COICOP, která člení spotřební koš na 12 hlavních oddílů.

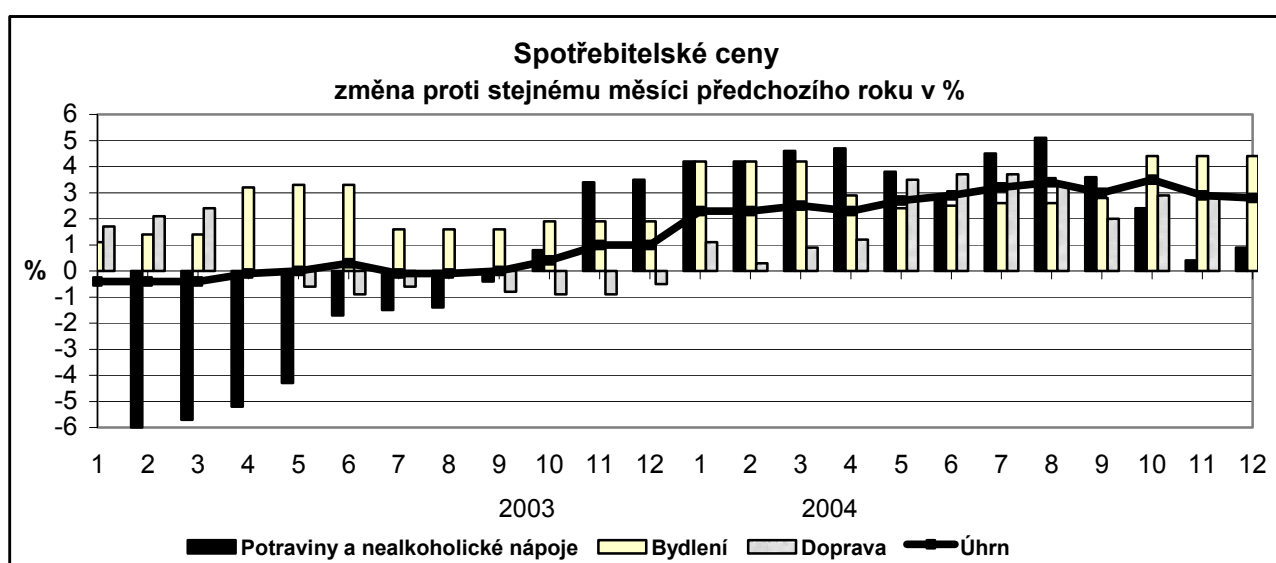
V oddíle **stravování a ubytování** stouply vlivem DPH ceny jídel ve veřejném stravování o 6,3 % a ceny v závodních jídelnách o 7,3 %. Zrychlení cenového růstu ve 4. čtvrtletí bylo důsledkem zejména zvýšení cen školního stravování a ubytování, ke kterému došlo v září.

Výrazný růst cen v oddíle **pošty a telekomunikace** způsobilo zvýšení sazby DPH u veřejných telekomunikačních služeb. Výrazné snížení zaznamenaly ceny mobilních telefonů (o 25,8 %).

V oddíle **ostatní zboží a služby** vzrostly vlivem zvýšení DPH ceny osobních služeb o 15,5 %. Výrazně vzrostly i ceny finančních služeb o 12,2 % a správní a jiné poplatky o 13,9 %.

Vývoj cen **dopravy** ovlivnil zejména vývoj cen pohonných hmot, které vzrostly o 8,2 %. Ceny pohonných hmot prodělaly v roce 2004 proměnlivý vývoj, kdy od meziročního poklesu v 1. čtvrtletí o 0,5 % (přes zvýšení spotřební daně od ledna 2004), vzrostly ve 2. čtvrtletí o 8,9 % a ve 3. a 4. čtvrtletí o 12,3 %. Tento vývoj korespondoval s vývojem cen ropy na světových trzích, s vývojem cen tuzemských výrobců koksu a rafinérských ropných výrobků a dovozních cen nerostných paliv a minerálních olejů. Ceny dopravních služeb vzrostly o 3,4 %. Pokles zaznamenaly ceny nových i ojetých osobních automobilů.

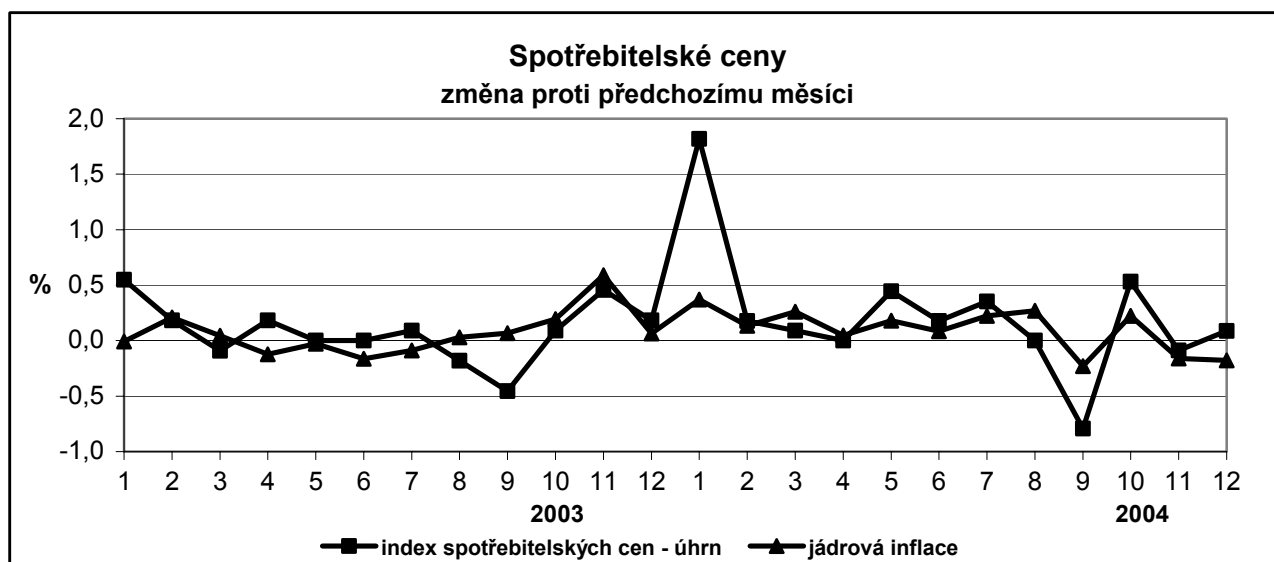
Na snižování cenové hladiny působil dlouhodobý pokles cen v oddílech **odívání a obuvi, bytové vybavení a zařízení domácnosti**.

Vývoj spotřebitelských cen v roce **2004 proti roku 2003** se projevil zvýšením hladiny spotřebitelských cen u domácností **zaměstnanců** o 2,7 % a u domácností **důchodců** o 3,2 %. Rychlejší růst cen u domácností důchodců ovlivnila zejména vyšší relativní váha a mírně vyšší růst cen potravin a nealkoholických nápojů, dopravních služeb, veřejných telekomunikačních služeb, veřejného stravování a osobních služeb. Naopak u domácností důchodců se v důsledku nižší váhy se méně projevil pokles cen některých položek (např. elektronická zařízení pro příjem, záznam, reprodukci obrazu a zvuku, osobní automobily.)

Průměrný meziroční přírůstek harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 25 členských zemí EU v roce **2004** byl podle předběžných údajů 2,1 %. Dle metodiky HICP nejvíce vzrostly ceny na Slovensku, v Maďarsku a v Lotyšsku, z původních 15 zemí EU v Lucembursku (o 3,2 %). V ČR dosáhl meziroční růst HICP v roce 2004 hodnoty 2,6 % a byl tedy o 0,2 procentního bodu nižší než růst národního indexu spotřebitelských cen. Tento rozdíl byl důsledkem jiné vahové struktury spotřebního koše indexu spotřebitelských cen ČR a harmonizovaného indexu spotřebitelských cen¹⁸.

¹⁸ Na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen jsou ve vahách HICP zahrnuty tržby za nákupy cizinců na území ČR, ale není v něm zahrnuto bydlení vlastníků. HICP je řetězový index, národní ISC je počítán na stálých vahách. Ostatní metodické postupy jsou shodné.

B. Ceny výrobců, služeb a investic

V průměru za rok 2004 se meziročně nejvýrazněji zvýšily ceny zemědělských výrobců (o 8,1 %) a ceny průmyslových výrobců (o 5,7 %). Růst v tomto období vykázaly i ceny stavebních prací (o 3,7 %) a rovněž ceny tržních služeb (o 2,3 %). Oproti tomu pokles cen vykázalo lesnictví, a to o 6,3 %.

Vývoj vybraných indexů cen výrobců v roce 2004

	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí	Rok 2004
	stejně období předchozího roku = 100				
Ceny zemědělských výrobců	113,8	114,8	106,7	103,1	108,1
Lesnictví	90,2	92,1	94,7	98,4	93,7
Ceny průmyslových výrobců	101,7	104,9	107,8	108,2	105,7
Ceny stavebních prací ¹⁾	102,5	103,8	104,2	104,3	103,7
Ceny tržních služeb	102,1	102,5	102,5	102,2	102,3

¹⁾ údaje za čtvrtletí podle přímého čtvrtletního šetření

Ceny zemědělských výrobců se v roce 2004 meziročně zvýšily o 8,1 % (v roce 2003 naopak prodělaly pokles o 2,9 %). Je však třeba říci, že tempo jejich růstu se čtvrtletí po čtvrtletí snižovalo (od 1. čtvrtletí, kdy vzrostly o 13,8 %, až po 4. čtvrtletí s růstem o 3,1 %), což lze dát za vinu vývoji cen rostlinné výroby, jež se celkově zvýšily o 11,6 % (přičemž v prvních dvou čtvrtletích dosahovaly až k 30-ti procentní hladině růstu, zatímco ve čtvrtletí čtvrtém se snížily o 4,7 %). Ceny živočišných výrobků vzrostly o 6,2 %. V průměru za rok 2004 vzrostly ceny brambor (o 48,5 %), obilovin (o 10,1 %), ovoce (o 2,7 %), jatečného skotu (o 9,0 %), prasat jatečných (o 10,1 %), drůbeže (o 4,5 %), mléka (o 3,1 %) a vajec (o 2,9 %).

Index cen lesnictví v roce 2004 oproti stejnému období předchozího roku klesl o 6,3 % (v roce 2003 o 10,0 %). Ceny jehličnatého dříví se snížily o 7,3 %, naopak listnatého se zvýšily o 0,5 %,

Ceny průmyslových výrobců stouply v roce 2004 celkem o 5,7 %. Je to nejvyšší nárůst za posledních devět let. Došlo k němu po deflačním vývoji v předchozích dvou letech (v roce 2003 pokles o 0,3 % a v roce 2002 o 0,5 %). Zvýšení kulminovalo v říjnu 2004, kdy dosáhlo 8,6 %, a naopak zpomalilo v posledních dvou měsících, až na 7,7 % v prosinci. Přesto zvýšení ve 4. čtvrtletí o 8,2 % bylo vůbec nejvyšší z jednotlivých čtvrtletí roku 2004. Hlavními vlivy, které vedly v roce 2004 k výraznému zvýšení celkové cenové hladiny, byl podstatný nárůst cen především ve třech průmyslových odvětvích. V roce 2004 došlo ve světě k výraznému růstu poptávky po kovech a ropě a s tím rostly i jejich ceny. Vzestupné trendy se promítly i do cen průmyslových výrobků v ČR.

Ceny základních kovů, hutních a kovodělných výrobků stouply v roce 2004 o 18,5 %. Jedná se o nejvyšší růst za posledních třináct let (k vyššímu došlo pouze v roce 1991). Vysoká dynamika růstu cen v tomto odvětví, ovlivněná růstem cen kovů na světových trzích a dovozních cen, dosáhla svého maxima v říjnu 2004, kdy činila až 29,1 %. V posledních dvou měsících se růst cen nepatrně zmínil v desetinách procenta (na 28,9 % v prosinci). Zpomalil se i meziroční růstový trend cen kovů na světových trzích ze 32,0 % v říjnu, na 21,5 % v prosinci. Z jednotlivých komoditních skupin stouply v roce 2004 ceny průmyslových výrobců železa, oceli a feroslitin o 40,3 % (z toho ve 4. čtvrtletí o 61,4 %), trub a trubek litinových a ocelových o 21,7 % (ve 4. čtvrtletí o 35,2 %) a ostatních hutních výrobků o 26,7 % (ve 4. čtvrtletí o 42,4 %).

Ceny **koksu a rafinérských ropných výrobků** stouply v roce 2004 o 27,0 %. Jde o nejvyšší růst cen od roku 2000. Odrážel se v nich razantní růst cen ropy, jejíž ceny stouply na světových trzích za rok 2004 o více než jednu třetinu (+ 33,5 % ropa Brent). Rostly jak ceny ropných výrobků, tak i koksu. Zatímco ještě na začátku roku 2004 ceny v tomto odvětví tři měsíce meziročně klesaly, v říjnu překročil jejich růst padesátiprocentní hranici a dosáhl 55,1 %. V listopadu a v prosinci se meziroční tempo růstu postupně zpomalovalo (přesto však v průměru za celé 4. čtvrtletí byly ceny značně vyšší než v minulém roce, o 49,6 %). Klesal i meziroční růst cen ropy Brent na světových trzích ze 70,3 % v říjnu, až na 35,8 % v prosinci. Na vývoj cen ropy reagovaly ceny v odvětví chemických výrobků a vláken zvýšením v ročním průměru o 6,7 %, z toho základních chemických látek o 11,9 %.

Ceny v odvětví **potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků** stouply za celý rok o 4,8 % (nejvyšší meziroční zvýšení od roku 2001). Jejich trend byl zcela opačný než v roce 2003, kdy ceny klesly o 1,1 % v ročním průměru. Vývoj cen průmyslových výrobců potravin byl značně spojen s vývojem cen zemědělských výrobců. Nejvíce se v roce 2004 zvýšily ceny mlýnských a škrobářských výrobků 10,4 %, průmyslových krmiv o 8,2 % a ostatních potravinářských výrobků o 7,9 % (z toho především pekárenských výrobků o 12,7 %). Tento vývoj souvisel s cenami obilovin, zejména pšenice, která v ročním průměru zdražila o 11,1 %. Obdobně jako v těchto dvou cenových okruzích, se zvýšily i spotřebitelské ceny pekárenských výrobků, obilovin v obchodní síti (o 10,6 %). Po nové sklizni se růst cen průmyslových výrobců zeslabil a na konci roku byly ceny některých z nich i nižší než ve stejném období předchozího roku (nebo jen nepatrně vyšší). Z dalších významných skupin potravin stouply ceny průmyslových výrobců také u masa a masných výrobků o 4,3 % (v ročním průměru). Předcházet tomu růst nákupních cen živočišných výrobků v ročním průměru o 6,2 %, z toho prasat o 10,1 % a jatečního skotu o 9,0 % a nejméně drůbeže (o 4,5 %). Ve spotřebitelské sféře se při silném konkurenčním prostředí tento vliv v plné míře neprojevil (spotřebitelské ceny masa se zvýšily o 2,8 %). Ceny výrobců mlékářských výrobků stouply o 5,5 %.

Pro všechna hospodářská odvětví mělo zásadní význam zvýšení cen elektřiny vč. rozvodu o 4,9 %, vody o 5,0 % a tepelné energie o 1,1 %. Významně stouply také ceny uhlí (vč. lignitu a rašeliny) o 5,5 %.

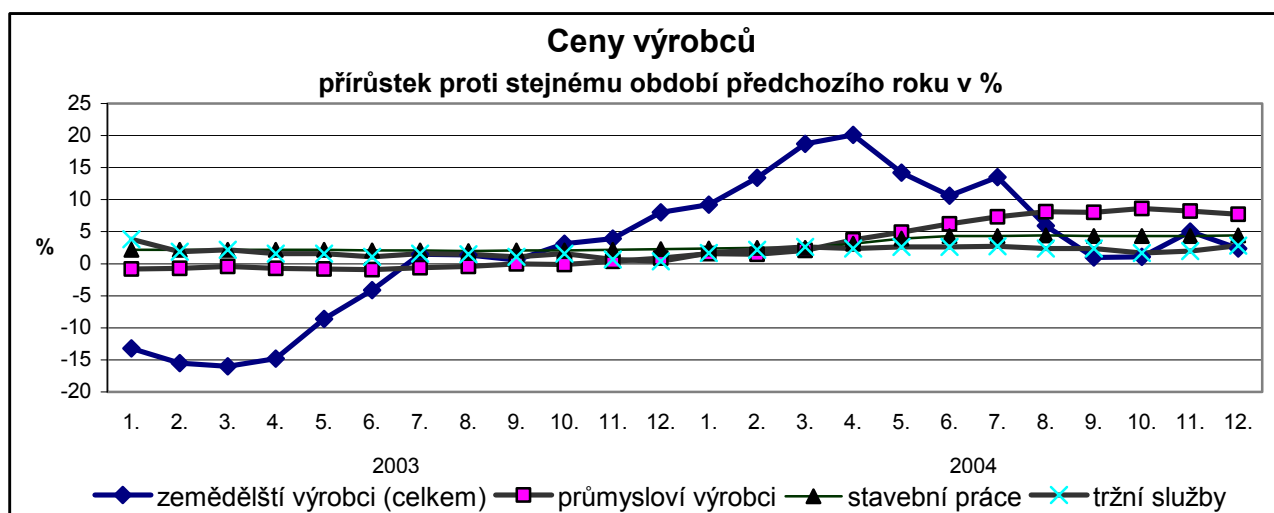
Průměrné meziměsíční tempo růstu cen průmyslových výrobců v roce 2004 bylo 0,6 %.

Ve srovnání s Evropskou unií rostly ceny průmyslových výrobců v ČR rychleji než za EU25. Zatímco v EU25 stouply ceny v roce 2004 meziročně o 2,8 %, v České republice to bylo o 5,7 %. Ještě rychleji než v České republice stouply ceny v Lucembursku (+ 9 %), Maďarsku (+ 8,4 %), Polsku (+ 7,6 %) a na Kypru (+ 5,9 %). Na Slovensku byl zaznamenán růst cen o 3,4 %.

Ceny hmotných investic se v roce 2004 meziročně zvýšily o 1,4 %. Zatímco ceny budov, hal a staveb stouply o 3,7 %, ceny strojů, přístrojů, zařízení, inventáře a dopravních prostředků klesly o 0,7 %.

Ceny stavebních prací se v roce 2004 - ve srovnání s rokem 2003 - zvýšily o 3,7 %. Nejvýrazněji rostly ceny za kompletační a dokončovací práce, dále pak ceny za konstrukce a práce hrubé stavby pozemního a inženýrského stavitelství a rovněž za přípravu stavenišť. Z hlediska členění stavebních děl podle směrů výstavby, nejrychleji rostly ceny za nebytové budovy výrobní (zvýšení o 4,1 %). Ceny materiálových vstupů stavebních děl v roce 2004 vzrostly o 5,8 % a růst byl charakteristický i pro náklady stavební výroby, jež vzrostly o 6,5 %.

Průměrné meziměsíční tempo růstu cen stavebních prací v roce 2004 činilo 0,4 %.

Celkový **index cen tržních služeb** v produkční sféře se v roce 2004 - ve srovnání s rokem 2003 - zvýšil o 2,3 % (v roce 2003 o 1,6 %).

Průměrné meziměsíční tempo růstu cen tržních služeb v roce 2004 dosáhlo výše 0,2 %

V roce 2004 se především zvýšily ceny za služby v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské služby o 3,0 % (zejména za služby v oblasti výpočetní techniky a reklamní služby) a v peněžnictví o 2,8 % (peněžní služby). Dále vzrostly ceny za stočné o 5,9 %, v pojišťovnictví o 1,7 % a ve vnitrostátní nákladní dopravě o 1,0 %. Mírně se zvedly ceny za služby pošt a telekomunikací, o 0,2 %.

C. Ceny vývozu a dovozu zboží

V průměru za rok 2004 se meziročně dovozní ceny zvýšily o 1,6 %, zatímco vývozní ceny o 3,7 %. V porovnání s rokem 2003 se růst zvýšil u dovozních cen o 1,9 p.b., u vývozních cen o 2,8 p.b. Důvodem byl zejména růst cen ropy a kovů na světových trzích. U dovozních cen se v roce 2004 nejvíce zvýšily ceny ostatních surovin (o 9,1 %, ve 4. čtvrtletí pak o 6,5 %) a nerostných paliv (o 6,5 %, ve 4. čtvrtletí o 18,4 %). Dovozní ceny strojů a dopravních prostředků se v roce 2004 snížily o 1,4 %, ve 4. čtvrtletí pak o 3,0 %. U vývozních cen rostly v roce 2004 ceny všech významnějších sledovaných skupin, nejvíce pak nerostných paliv (o 20,1 %, ve 4. čtvrtletí o 28,0 %) a polotovarů (o 8,2 %, ve 4. čtvrtletí o 11,4 %). Vývozní ceny strojů a dopravních prostředků se v roce 2004 zvýšily o 0,3 %, ve 4. čtvrtletí však klesly o 2,5 %.

Trend dovozních a vývozních cen pokračoval v pozitivním vývoji již od roku 2001 a směnné relace dosáhly v průměru za rok 2004 hodnoty 102,1 %, tedy o 0,9 p.b. více než v roce 2003. Nejvyšší byla hodnota směnných relací ve skupinách nerostných paliv a chemikálií (112,8 %, resp. 105,5 %). Pozitivní (101,7 %) byla tato hodnota i u skupiny stroje a dopravní prostředky, což však bylo o 0,6 p.b. méně než v roce 2003. Z významnějších skupin byla hodnota směnných relací negativní pouze u ostatních surovin (93,6 %).

Meziměsíčně se dovozní ceny v průměru za rok 2004 neměnily, vývozní ceny se v průměru zvyšovaly o 0,2 %.

Světové ceny průmyslových surovin a potravin, měřené indexem ČSÚ, se v průměru za rok 2004 meziročně zvýšily o 18,9 %, tedy o 1,6 p.b. více než v roce 2003. Růst světových cen se v průběhu roku 2004 zrychloval a v jednotlivých čtvrtletích činil postupně 5,5 %, 15,7 %, 22,5 % a 31,7 %. Hlavním důvodem tohoto vývoje byl růst cen ropy v důsledku nízkých zásob této suroviny, bezpečnostní situace některých významných producentů zemí a zvýšené poptávky, zejména v Číně. Růst cen ropy Brent se meziročně v průměru zvyšovala z 1,9 % v 1. čtvrtletí až na 53,6 % ve 4. čtvrtletí. Ve 4. čtvrtletí se rovněž významně zvýšily ceny zemního plynu (o 25,9 %). Úhrnný růst světových cen výrazně ovlivňovaly i vysoké ceny kovů (v roce 2004 meziročně vyšší o 31,2 %), i když jejich růst se postupně ve 2. pololetí zpomaloval. V porovnání s rokem 2003 rostly v roce 2004 rychleji i ceny potravin a dřeva. Snižovaly se zejména ceny textilních surovin a kůží.

Vývoj cen v zahraničním obchodě

	říjen	listopad	prosinec	4. čtvrtletí	rok 2004
	Stejně období předchozího roku = 100				
Ceny dovozu	103,3	102,1	100,1	101,8	101,6
Ceny vývozu	104,8	104,3	102,5	103,9	103,7
Směnné relace	101,5	102,2	102,4	102,1	102,1
Světové ceny (index ČSÚ)	137,7	132,7	124,8	131,7	118,9

